

PUOLUSTUSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 1/2013 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle Euroopan puolustusvirastolle ja sen henkilöstöön kuuluville myönnettyistä erioikeuksista ja vapauksista neuvostossa kokoontuneiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden hallitusten edustajien tekemän päätöksen hyväksymisestä sekä laiksi sen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja Euroopan puolustusvirastoa koskevan neuvoston päätöksen soveltamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 27 päivänä marraskuuta 2012 lähettänyt puolustusvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen Euroopan puolustusvirastolle ja sen henkilöstöön kuuluville myönnettyistä erioikeuksista ja vapauksista neuvostossa kokoontuneiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden hallitusten edustajien tekemän päätöksen hyväksymisestä sekä laiksi sen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja Euroopan puolustusviras-

toa koskevan neuvoston päätöksen soveltamisesta (HE 165/2012 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- hallitussihteeri Tuomas Venho, puolustusministeriö
- yksikön päällikkö Kaija Suvanto, ulkoasiainministeriö.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi Brysselissä marraskuussa 2004 tehdyn neuvostossa kokoontuneiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden hallitusten edustajien päätöksen Euroopan puolustusvirastolle ja sen henkilöstöön kuuluville myönnettyistä erioikeuksista ja vapauksista sekä lain sen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja

Euroopan puolustusvirastoa koskevan neuvoston päätöksen soveltamisesta.

Päätös tulee voimaan sitä päivää seuraavan toisen kuukauden ensimmäisenä päivänä, jona kymmenen jäsenvaltiota ja jäsenvaltio, jossa viraston toimipaikka on, ovat ilmoittaneet neuvoston pääsihteeristölle valtiosisäisten menettelyjensä saattamisesta päätökseen. Esitykseen sisältyvä laki on tarkoitettu tulemaan voimaan

valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana samaan aikaan kuin päätös tulee voimaan.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Euroopan puolustusvirasto perustettiin vuonna 2004 edistämään yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan ja erityisesti Euroopan turvallisuus- ja puolustuspoliittikan toteuttamista. Brysselissä sijaitsevan viraston toimialana on puolustusvoimavarojen kehittäminen, tutkimus ja hankinta sekä puolustusmateriaalit. Virasto tarjoaa puitteet jäsenvaltioiden väliselle yhteistyölle tarkoin määritellyllä erityisalalla. Viraston toimintaan voivat osallistua kaikki siihen halukkaat jäsenvaltiot vapaaehtoisuuskannalta. Tanskaa lukuun ottamatta kaikki EU:n jäsenvaltiot ovat viraston jäseniä. Suomi on ollut viraston perustamisesta lähtien aktiivisesti mukana sen toiminnassa. Virastossa työskentelee noin 110 henkilöä, joista kolmesta kuuteen henkilöä on ollut Suomesta.

Euroopan unionin neuvosto hyväksyi 12 päivänä heinäkuuta 2004 yhteisen toiminnan (2004/551/YUTP) Euroopan puolustusviraston perustamisesta Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 14 artiklan nojalla. Lissabonin sopimuksen voimaantulon jälkeen Euroopan unionista tehty sopimus ei enää sisällä määräyksiä yhteisestä kannasta eikä yhteisestä toiminnasta, vaan ne korvataan neuvoston päätöksillä. Tämän mukaisesti hyväksyttiin 12 päivänä heinäkuuta 2011 neuvoston päätös (2011/411/YUTP) Euroopan puolustusviraston perussäännöstä, kotipaikasta ja sen toimintaa koskevista säännöistä sekä edellä mainitun yhteisen toiminnan kumoamisesta. Neuvoston päätöksen 6 artiklassa säädetään lisäksi jäsenvaltioiden velvollisuudesta varmistaa, että virastolla on kunkin jäsenvaltion lainsäädännön mukainen laajin mahdollinen oikeushenkilön oikeuskelpoisuus.

Euroopan unionin erioikeuksista ja vapauksista määrätään Euroopan unionista tehtyyn sopimukseen ja Euroopan unionin toiminnasta tehtyyn sopimukseen liitettyssä pöytäkirjassa (N:o

7) Euroopan unionin erioikeuksista ja vapauksista (erioikeuspöytäkirja). Erioikeuspöytäkirjaa on sovellettu virastojen virkamiehiin ja muuhun henkilöstöön, jos heihin sovelletaan unionin virkamiesten henkilöstösääntöjä. Mainittuja sääntöjä ei ole sovellettu silloin, kun unioni on perustanut elimen, jonka toimintamenot, palkkaus ja eläkkeet mukaan lukien, ovat kokonaan jäsenvaltioiden rahoittamia. Koska puolustusviraston toimintamenoja ei rahoiteta unionin talousarviosta, vaan jäsenvaltioiden maksamista rahoitusosuuksista, ei viraston henkilöstöön sovelleta EU:n henkilöstösääntöjä eikä näin ollen myöskään mainittua erioikeuspöytäkirjaa.

Nyt hyväksyttäväksi ehdotettu Euroopan unionin jäsenvaltioiden hallitusten edustajien tekemä erioikeuspäätös sisältää tavanomaisia kansainvälisille elimille ja järjestöille sekä niiden työntekijöille myönnettäviä erioikeuksia ja vapauksia, jotka koskevat vain viraston virkamiehiä ja ovat tarpeen virkatehtävien hoitamiseen. Päätöksen sisältämiin erioikeuksiin ja vapauksiin kuuluvat muun muassa lainkäyttöllinen koskemattomuus, vapautus etsinnästä, takavarikosta, menettämisseuraamuksesta ja muista pakko-toimenpiteistä, arkistojen loukkaamattomuus, tietyt verovapaudet sekä yhteydenpitoon liittyvät helpotukset ja vapaudet. Viraston henkilöstön tuloverotus viraston maksamien palkkojen ja palkkioiden osalta järjestetään siten, että henkilöt ovat verovelvollisia virastolle. Virastolle veroa maksavat henkilöt vapautetaan tuloverosta jäsenvaltioissa.

Hallituksen esitys sisältää ehdotuksen laiksi päätöksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja päätöksen soveltamisesta. Voimaansaattamislaila on tarkoitettu myös panna täytäntöön neuvoston päätökseen 2011/411/YUTP sisältyvä velvollisuus varmistaa, että virastolla on jäsenvaltioiden lainsääd

dännön mukainen laajin mahdollinen oikeushenkilön oikeustoimikelpoisuus. Virasto voisi hankkia ja luovuttaa irtainta ja kiinteää omaisuutta sekä esiintyä asianosaisena oikeudenkäynneissä. Virasto voisi myös tehdä sopimuksia yksityisten ja julkisten yhteisöjen ja järjestöjen kanssa.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan erioikeuspäätöksen julkistaloudelliset vaikutukset merkitsevät lähinnä verotulojen menetystä, mikä arvioidaan Suomen kannalta vähäiseksi.

Valiokunta kiinnittää asiantuntijakuulemisten perusteella huomiota erioikeuksia ja vapauksia koskevien sopimusten valmisteluun. Valiokunnan mielestä valtioneuvoston tulisi kehittää ministeriöiden välistä koordinaatiota kansainvälisten sopimusten, eritoten erioikeuksia ja vapauksia koskevien sopimusten valmistelun osalta. Puolustusvaliokunnan mielestä luontevinta olisi vahvistaa ulkoasiainministeriön koordinoivaa roolia.

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä muuttamattomana.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella puolustusvaliokunta ehdottaa,

että eduskunta hyväksyy Euroopan puolustusvirastolle ja sen henkilöstöön kuuluville myönnettyistä erioikeuksista ja vapauksista neuvostossa kokoontuneiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden hallitusten edustajien Brysselissä 10 päivänä marraskuuta 2004 tekemän päätöksen ja

että lakiehdotus hyväksytään muuttamattomana.

Helsingissä 14 päivänä helmikuuta 2013

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Jussi Niinistö /ps
jäs. Thomas Blomqvist /r
Pekka Haavisto /vihr
Timo Heinonen /kok
Mika Kari /sd
Esko Kurvinen /kok
Pentti Oinonen /ps
Tuula Pelttonen /sd
Eero Reijonen /kesk

Mikko Savola /kesk
Ismo Soukola /ps
Eero Suutari /kok
Sofia Vikman /kok
Tuula Väättäinen /sd
Jyrki Yrttiaho /vr
Jukka Kärnä /sd
Aila Paloniemi /kesk.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Olli-Pekka Jalo-
nen.